

Socialmedicinsk tidskrift

Sjuttiosjätte årgången nr 4 1999

Redaktion

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig
utgivare

Ann Appelgren, redaktionssekreterare

Socialmedicinsk tidskrifts styrelse

Peter Allebeck, prof i socialmedicin, Göteborg

Kristina Alexandersson, univ. lektor, Linköping

Lars Olov Bygren, prof i socialmedicin, Umeå

Jan Ekholm, prof i medicinsk rehab, Stockholm

Gunnar Grimby, prof i medicinsk rehab, Gbg

Sven-Olof Isacsson, prof i socialmedicin, Malmö

Leif Svanström, prof i socialmedicin, KI, Sthlm

Fokusgrupper

- en metod med stor relevans och tillämpbarhet inom folkhälsovetenskaplig forskning

Forskningsfrågeställningen utgör grunden för val av adekvata undersöknings- och analysmetoder. Att närma sig och våga undersöka känsliga ämnesområden och få människor i utsatta situationer att delta i studier har stor relevans för forskning inom det folkhälsovetenskapliga ämnesområdet och inte minst för socialmedicin. Vid all forskning sker också en avvägning utifrån etiska överväganden vid val av lämplig studiedesign och studiemetod. I forskningsprocessens olika faser kan därför olika metoder tillämpas. Motsvarande gäller även vid planering, genomförande och utvärdering av förebyggande hälsoprogram. Metoder som används i samband med programplaneringen kan vara andra än de som används för att studera genomförandet eller vid process- och effektutvärdering av programarbetet.

En metod som under det senaste decenniet internationellt, men också i Sverige börjat tillämpas inom allt fler vetenskapliga discipliner är användandet av fokusgrupper. Denna metod kan närmare beskrivas som en form av gruppintervju kring ett särskilt avgränsat ämnesområde. I interaktionen mellan gruppdeltagarna blir ämnesområdet närmare utvecklat och belyst. Samtidigt ges deltagarna möjlighet att föra fram egna erfarenheter och tankar som berör ämnet. En fördel med fokus-

gruppsmetoden är att den inte utesluter personer från att delta i en studie p g a att de t ex inte kan läsa, förstå språket eller inte kan skriva som krävs för att besvara en enkät. Detta har gjort att metoden idag är vanligt använd vid studier främst i låginkomstländer i Afrika och Asien, men också i höginkomstländer vid studier som berör bl a etniska minoritetsgrupper. I USA har fokusgruppsmetoden t ex använts för att få kunskap om varför kvinnor som tillhör den amerikanska ursprungsbefolkningen inte deltar i screeningprogram för att tidigt upptäcka bröst- och livmoderhalscancer. Kunskapen från fokusgrupperna har sedan legat till grund för att utveckla ett för den undersökta målgruppen anpassat cancerförebyggande program.

Som en av de första facktidskrifterna i Sverige publicerade Socialmedicinsk tidskrift i nr 5-6 1990 en artikel som presenterade fokusgrupper som metod i samband med förebyggande arbete. Idag ingår utbildning i fokusgruppsmetodiken i grund-, vidare- och forskarutbildningen vid flera universitet och högskolor i landet, samtidigt som allt fler tillämpar metodiken inom forsknings- och utvärderingsarbete.

Syftet med detta temanummer är dels att beskriva metodens historik och vad den innehållsmässigt består av, dels att ur olika aspekter belysa och ge exempel på hur fokusgruppsmetodiken idag tillämpas inom folkhälsovetenskap. Det sistnämnda görs genom artiklar som berör olika ämnesområden, målgrupper och forskningsfrågeställningar. Fokusgrupper i flerkulturellt perspektiv lyfts också fram i studier från såväl Sverige som Zambia och Vietnam. En av artiklarna uppmärksammar särskilt metodologiska aspekter som berör att få fram ett innehållsrikt material från fokusgruppsintervjuer. Samtidigt ger artiklarna en vägledning till när fokusgruppsintervjuer är lämpliga att använda eller inte passar in som forskningsmetod.

Det är en förhoppning att detta temanummer av Socialmedicinsk tidskrift ger en bred belysning av metodens tillämpning i olika folkhälsovetenskapliga sammanhang, men kan också inspirera läsarna till att själva våga pröva denna metodik i det egna forskningsarbetet.

Per Tillgren

Gästredaktörer för detta temanummer är Per Tillgren, socionom och doktor i medicinsk vetenskap, verksam vid Socialmedicin, Stockholms läns landsting och Samhällsmedicin och Eva Wallin, sociolog med MPH-examen verksam inom Stockholms läns landsting i STAD-projektet (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem). Båda är knutna till Karolinska Institutet, Institutionen för folkhälsovetenskap som forskare respektive forskarstuderande.